

НОВІ ВИКЛИКИ – КРАЩІ МОЖЛИВОСТІ

Доповідь Генерального секретаря НАТО пана **Андерса Фог Расмуссена** на міжнародній конференції у Братиславі (Словаччина) 21–22 жовтня 2009 року*

Шановні леді та джентльмени, Дорогі друзі,
Мені дуже приємно брати участь у сьогоднішній конференції. Це мій перший візит до Словаччини відтоді як я обійняв посаду Генерального секретаря НАТО. Насправді, я думаю, що ця країна відіграє дуже важливу роль для мене. Коли я був призначений прем'єр-міністром Данії вісім років тому, то здійснив свій перший офіційний візит саме до Словаччини, а сьогодні я приїхав до цієї країни вже в новому статусі – як Генерального секретаря НАТО.

Програма конференції, як я помітив, охоплює майже всі ключові проблеми, що стоять на порядку денному НАТО: наша нова Стратегічна концепція, значення статті 5 Вашингтонського договору, відносини НАТО – Росія, військові трансформації, ядерні питання і навіть складний економічний клімат. Я б хотів обговорити ці проблеми, а також ті, що не відзначені в програмі конференції, проте, на моє переконання, їх буде порушено під час дискусії.

Ідеться насамперед про Афганістан, що становить найбільш складний виклик, який коли-небудь поставав перед НАТО. Мені добре відомо, що у країнах Альянсу побільшало людей, які запитують, а чи не є ціна, яку ми платимо за зобов'язання, узяті нами стосовно Афганістану, надто високою? Я хочу відповісти цим людям ясно й однозначно: ціна за нашу бездіяльність була б значно вищою. Якби ми залишили Афганістан, то ця територія знову перетворилася б на навчально-тренувальну базу Аль-Каїди, значно зріс би тиск з боку ядерно озброєного Пакистану, а нестабільність поширилася б на всю Центральну Азію. І це лише справа часу, коли ми тут, у Європі, відчуємо наслідки подібних загроз.

Сьогодні на зустрічі у Братиславі міністри оборони країн – членів НАТО обговорюватимуть, яким чином ми можемо заохотити афганський народ і допомогти йому самотужки опікуватися власною країною. З позиції безпеки, це означає перебирання афганцями на себе функції безпеки в провінції за провінцією за підтримки міжнародних сил.

Щоб цього досягти, слід більше інвестувати в навчання та облаштування збройних сил Афганістану. І ми потребуємо нових міжнародних акторів, аби мати змогу подвоїти свої сили і реально допомогти цій країні в її

трансформації та розвитку. Фактично, формула наших дій є дуже простою: ми повинні робити більше сьогодні, якщо хочемо робити менше завтра.

Наголошую, що нормалізація ситуації в Афганістані залишається одним із найперших пріоритетів НАТО. І водночас це чіткий приклад того, що виклики безпеки для Альянсу змінилися. Тероризм тепер уже не становить специфічну загрозу для однієї держави – нині він перетворився на глобальний привілей.

Існують й інші ілюстрації нових, складних викликів безпеці. Деякі з них, приміром, пов'язані з результатами інформаційно-технологічного буму. Ніхто не заперечує, що технологічний прогрес вивів мільйони людей із стану бідності та нещастя. Але він також збільшив можливості доступу багатьом країнам і народам до зброї масового знищення. І звичайно, з інформаційною революцією тісно пов'язані виклики кібер-атак, які ми спостерігали в Естонії два роки тому і які здатні серйозно дестабілізувати країну.

Енергетична безпека – другий виклик. Багато країн уже відчули наслідки перебоїв у системі енергопостачання, і наступні декілька років боротьба за енергетичні ресурси стане ще жорсткішою та інтенсивнішою. Отже, нам слід думати про те, як захистити наші канали постачання, маршрути транзиту та критичну інфраструктуру.

Дозвольте також нагадати, що одним із найбільш глобальних викликів сьогодні є зміна клімату. Ми тільки починаємо усвідомлювати потенційну небезпеку, яка виникає через глобальне потепління. Звичайно, більш серйозно негативні наслідки цього процесу відчуватимуться в тих регіонах світу, які найменше спроможні мати справу з ними.

Я окреслив лише декілька ризиків і загроз нашій безпеці, з якими ми наразі стикаємося. Але вони дають можливість краще зрозуміти, наскільки важливо досягати консенсусу в НАТО, щоб гідно відповісти на ці виклики.

Отже, саме виникнення нових загроз безпеці є однією з найголовніших причин, що спонукала Альянс розпочати цього року розробку нової Стратегічної концепції. Вона повинна допомогти нам зробити правильний політичний вибір; краще розташувати за пріоритетами завдання; чіткіше визначити необхідні політичні та військові інструменти; ідентифікувати ресурси, потрібні для їх застосування. У новій Стратегічній концепції має бути викладено бачення місця НАТО у зовнішньому середовищі безпеки, що досить швидко змінюється. Окрім того, цей документ стане підтвердженням спільної згоди і основою для нашої майбутньої діяльності.

Ми навмисно надали розробці Стратегічної концепції НАТО відкритого характеру. Через проведення серії конференцій та інших публічних заходів планується долучити до цього процесу якомога більше країн і

* Міжнародна конференція з питань безпеки, що проходила у Братиславі, була організована Словацькою Атлантичною Комісією у співпраці з Міністерством закордонних справ Словаччини та Міністерством оборони Словацької Республіки в рамках зустрічі міністрів оборони країн – членів НАТО. У роботі конференції брав участь директор Інституту трансформації суспільства **Олег Соскін**.

Текст виступу пана Расмуссена подається в неофіційному перекладі, здійсненому Інститутом трансформації суспільства. Англomовний оригінал тексту розміщений на сайті <http://soskin.info/ea/>

фахівців. Міжнародна конференція у Братиславі також може зробити цінний внесок у справу обговорення Стратегічної концепції. Ми використовуємо й нові засоби масової інформації, щоб гарантувати широкому загалу вільний та безперешкодний доступ до інформації. Наприклад, на сайті НАТО для обговорення Стратегічної концепції відкрито спеціальну веб-сторінку, і я вас заохочую відвідати її.

Колишній Держсекретар США Мадлен Олбрайт очолила групу із 12 експертів для аналізу пропозицій та вироблення відповідних рекомендацій. Ця робота має бути завершена до наступної весни. На основі цих рекомендацій ми підготуємо проект Стратегічної концепції НАТО, який, я сподіваюся, до кінця 2010 року буде представлений керівникам держав – членів Альянсу для схвалення.

Це трохи про сам процес. А як щодо змісту? Я б жодним чином не хотів завдати шкоди дискусії щодо майбутньої Стратегічної концепції НАТО, але дозволяйте все ж таки нагадати п'ять основних проблем, на яких варто зосередити особливу увагу в цьому документі. Визначення шляхів їх вирішення, поза сумнівом, потребуватиме чимало часу, оскільки всі 28 країн-союзників мають погодитися з ними.

По-перше, у новій Стратегічній концепції потрібно насамперед підкреслити, що основним завданням НАТО був і надалі залишатиметься захист нашої території та населення, оскільки важливо, щоб усі країни – члени Альянсу відчували себе в безпеці. НАТО ніколи не зазнавало невдачі у виконанні цього завдання. І я завіряю вас, що ніколи не зазнає. Водночас, потрібно усвідомлювати, що територіальний захист сьогодні виходить за межі наших власних кордонів (як приклад – Афганістан). До того ж він вимагає вміння протидіяти новим загрозам безпеці – таким як тероризм і кібер-атаки.

По-друге, нова Стратегічна концепція мусить забезпечити процес безперервних військових трансформацій, аби мати змогу максимально ефективно охопити й вирішувати весь спектр проблем, починаючи від колективної безпеки і закінчуючи підтриманням миротворчих операцій. Це повинно захопити країни – члени Альянсу тісніше співпрацювати для набуття ключових здібностей та консолідації відповідних коштів. Звичайно, поточна фінансова криза, а також бюджетні проблеми, з якими нині стикаються всі нації, ускладнюють виконання цього завдання, бо воно, зрештою, потребує коштів платників податків. Тому ми повинні раціональніше використовувати ресурси через більш ефективні спільні рішення, співробітництво і координацію.

По-третьє, нова Стратегічна концепція НАТО повинна містити таке поняття, як «всебічний підхід». Із сьогоднішніми викликами безпеки Альянс не в змозі впоратися лише власними силами. Забезпечення безпеки в Афганістані чи будь-де вимагає застосування комплексу економічних, політичних чи інших засобів, що виходить за межі можливостей НАТО. Для нашої організації життєво важливо виконувати свою місію в рамках всебічного підходу, що передбачає об'єднання сил із впливовими міжнародними гравцями – передусім Організацією Об'єднаних Націй, Європейським Союзом, неурядовими інституціями.

По-четверте, наша нова Стратегічна концепція мусить підтвердити стратегічне завдання НАТО: допомогти завершити консолідацію Європи як єдиного, вільного та мирного континенту. Політика відкритих дверей НАТО

триватиме, оскільки вона робить внесок до посилення євроатлантичної безпеки, дає великий стимул кандидатам увійти до спільного безпечного дому, є проявом ключового принципу, на якому повинна базуватися європейська безпека, а саме – вільний вибір союзників. Кожна суверенна нація має право безпосередньо приймати рішення щодо приєднання до Альянсу.

По-п'яте, у Стратегічній концепції слід окреслити новий формат відносини НАТО з Росією. Ясна річ, у нас і надалі існуватимуть розбіжності з цією країною, але ми не повинні дозволити їм тримати у заручниках російсько-натовські стосунки. Зрештою, НАТО і Росія мають багато спільних інтересів – Афганістан, боротьба з тероризмом, запобігання поширенню ядерної зброї. Що ж нам потрібно? Не допустити, щоб відносини, які формуються на спільних довготривалих інтересах двох сторін, порушувалися кожного разу, коли ми розходимося в поглядах.

Водночас, розвиток більш зрілих і прагматичних стосунків між НАТО та Росією не означатиме, що Альянс жертвуватиме своїми основними принципами. Ні, такого насправді не буде. Але ми потребуємо нового формату відносин НАТО – РФ, і як перший крок я уже запропонував Росії спільно оцінити реальні загрози нашій безпеці у XXI столітті. Під час мого візиту до Москви у грудні 2009 року ми матимемо можливість обговорити з російським керівництвом не лише конкретні шляхи для просування цієї ідеї, а й наші відносини у більш широкому контексті, зокрема зміст нової Стратегічної концепції НАТО і національну стратегію безпеки Росії.

Леді та джентльмени!

Упродовж 60 років Північна Америка та Західна Європа сформували трансатлантичну спільноту націй. Ця спільнота значно розвинулася й досягла неймовірних успіхів. Вона була відчутно посилена – політично і військово – завдяки членству в Альянсі нових країн. Наша трансатлантична спільнота налаштована гідно зустрічати й адекватно пристосовуватися до нових викликів, з якими стикається. Прийняття нової Стратегічної концепції НАТО – передумова для нашого успіху в майбутньому. Це повинні бути широкомасштабні зусилля, яким передуватимуть серйозні політичні та публічні дебати.

Я поділюся з вами деякими своїми думками щодо ключових питань, які має охопити нова Стратегічна концепція Альянсу. І хочу закликати учасників конференції у Братиславі, поважних політиків та експертів із багатьох країн світу, за можливості зробити більш доступною для обговорення цю концепцію, а також сприяти своїми думками та ідеями її остаточному формуванню.

Дякую за увагу.

Під час міжнародної конференції у Братиславі